

DE TIO
VANLIGASTE
FRÅGORNA
OCH SVAREN

**Vill du veta mer om förbudet
mot utsläpp av toalettavfall?**

Utsläppsförbudet är i kraft sedan den 1 april 2015 och vi på Transportstyrelsen får många frågor om det. Här får du svar på de tio vanligaste frågorna. På www.transportstyrelsen.se/toa hittar du mer information.

FRÅGOR OM UTSLÄPPSFÖRBUDET – TIO I TOPP

- 1** När, var och för vilka gäller förbudet?
- 2** Vad är förbudets bakgrund och syfte?
- 3** Är det okej att kissa från båten eller använda hink?
- 4** Finns det tillräckligt med tömningsstationer?
- 5** Vad är fritidsbåtshamnarna skyldiga att göra?
- 6** Vad är båtägarna skyldiga att göra?
- 7** Vem betalar?
- 8** Hur har det gått hittills?
- 9** Hur går tillsynen av förbudet till?
- 10** Får de stora fartygen verkligen släppa ut toalettavfall?

” När, var och för vilka gäller förbudet?

Förbudet mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar trädde i kraft den 1 april 2015 och innebär att det är förbjudet att tömma toalettavfallet i vattnet. Det ska i stället lämnas till land.

Förbudet omfattar alla fritidsbåtar, förutom de som är K-märkta av Statens maritima museer. Även utländska båtar som befinner sig inom svenskt sjöterritorium omfattas. Förbudet gäller inom svenskt sjöterritorium, vilket innebär ut till tolv nautiska mil på havet, samt på alla sjöar och inre vattendrag.

Du som är båtägare kan ansöka om dispens från utsläppsförbudet om du kan visa att det som släpps ut inte har negativ påverkan på vattnet, till exempel om det genomgått ett vattenbehandlingssystem. En sådan ansökan görs till Transportstyrelsen som är ansvarig myndighet.

Förbudet infördes genom ändringsföreskrift TSFS 2015:10 (till grundförfattningen TSFS 2010:96)

 Svenskt sjöterritorium

An aerial photograph of a rugged coastline. The water is a mix of deep blue and light green, indicating varying depths and possibly some algae or sand. The land is covered in dense green forest, with numerous rocky outcrops and islands. A large, semi-transparent white graphic element, resembling a stylized '2' or a large quote mark, is overlaid on the image. The text 'Vad är förbudets bakgrund och syfte?' is written in white, sans-serif font, positioned to the right of a large white opening quote mark.

” Vad är förbudets bakgrund och syfte?

Sverige är med i HELCOM, som är ett samarbete mellan samtliga länder kring Östersjön. Medlemsländerna har ett antal överenskommelser genom den så kallade Helsingforskonventionen från 1992, där utsläppsförbud av toalettavfall från fritidsbåtar ingår som en del. Konventionen är dock inte bindande utan det är upp till varje medlemsland hur man vill införa överenskommelserna.

Sverige valde att genom en kampanj 2006 få båtägare och hamnar att på frivillig väg sluta tömma toalettavfallet i vattnet och skapa förutsättningar för att kunna lämna det i land. Men kampanjen fick inget större genomslag och därför fick Transportstyrelsen (dåvarande Sjöfartsinspektionen) 2009 i uppdrag från regeringen att ta fram underlag till hur ett lagstadgat förbud skulle kunna se ut. Med detta underlag röstades sedan förbudet igenom i riksdagen 2012, och det trädde i kraft tre år senare för att ge båtägare och hamnar tid på sig att anpassa sina system.

Syfte

Målet med utsläppsförbudet är att minska den negativa påverkan på vattnet. Toalettavfall innehåller näringsämnen fosfor och kväve, vilket bidrar till övergödning. Även om det totala utsläppet av toalettavfall från fritidsbåtar inte är så stort, kan det ge stor inverkan lokalt. Många båtar vistas på samma plats i grunda vikar och under den tiden på året då det är som varmast och vattnet är som känsligast för ytterligare gödning till alger.

Avfallet kan även innehålla bakterier som kan leda till smittspridning och hälsoproblem.

ÖVRIGA HELCOM-LÄNDERS FÖRBUD

Förbudet är redan infört i alla andra länder runt Östersjön. Kraven är dock varierande i olika länder.

Finland var först ut 2005. Där finns inga undantag i nationella lagstiftningen, men dispens kan sökas för enskild båt.

Estland, Lettland, Litauen och Polen har haft ett utsläppsförbud sedan 2007.

Tyskland och Danmark har liknande förbud som Sverige.

Norge utreder ett förbud.

Är det okej att kissa från båten eller använda hink?

Nej, det är inte okej. Det är det toalettavfall som kommer från en fast installerad eller portabel båttoalett som inte får tömmas i vattnet enligt förbudet. Om man använder hink, potta eller liknande omfattas det istället av de allmänna hänsynsreglerna och dumpningsförbudet i miljöbalken som säger att det är förbjudet att tömma något avfall i vattnet. Något

som många inte vet är att det är urinen som är mest skadlig för vattnet, eftersom den innehåller mest näringsämnen. Den urin som en människa producerar under ett dygn ger näring åt ett kilo alger. Man ska därför undvika att kissa i vattnet och i stället utträtta sådana behov på land där näringsämnena kan filtreras av marken.

Finns det tillräckligt med tömningsstationer?

Nej, och det är bristen på stationer som är den största utmaningen i dagsläget. För att båtägare ska kunna följa utsläppsforbudet behövs goda förutsättningar som gör det möjligt att lämna i land på ett enkelt och lättillgängligt sätt. År 2015 fanns det cirka 315 allmänna tömningsstationer och cirka 100 privata. Tillgängligheten varierar mycket beroende på var i landet man befinner sig. Det är också varierande kvalitet och funktion på befintliga tömningsstationer.

Hitta tömningsstationer

[www.transportstyrelsen.se/sv/Sjofart/
Fritidsbatar/Batlivets-miljofragor/
Toalettavfall-fran-fritidsbat/
Hitta-tomningsstationer](http://www.transportstyrelsen.se/sv/Sjofart/Fritidsbatar/Batlivets-miljofragor/Toalettavfall-fran-fritidsbat/)

Internationella symbolen
för sugtömning

Vad är fritidsbåtshamnarna skyldiga att göra?

Alla fritidsbåtshamnar som normalt anlöps av båtar med behov av att lämna sitt avfall dit måste kunna ta emot det på ett ändamålsenligt sätt. Det gäller både toalettavfall och annat avfall, exempelvis sopor.

Det är upp till varje hamn att inventera detta behov, det vill säga hur många hemmahörande och gästande båtar som har behov av att lämna sitt avfall dit och på vilket sätt. Om det finns ett behov, ska hamnen se till att det finns tillräckliga mottagningsanordningar. Finns det inget behov räcker det att hamnen beskriver det i sin avfallshanteringsplan.

Ett alternativ kan vara att två eller fler hamnar går ihop och samordnar mottagandet. Det får dock inte innebära olägenhet för båtägarna att kunna använda sig av den gemensamma mottagningsanordningen. Det ska klargöras i varje hamn var avfallet kan lämnas.

Den som är ansvarig för att se till att det finns tillräckliga mottagningsanordningar är den som tar ut en generell avgift. Och om ingen avgift tas ut är det fastighetsägaren.

Alla fritidsbåtshamnar ska ha en avfallshanteringsplan. I den ska de beskriva vilket avfall de tar emot och på vilket sätt det hanteras. Planen får utarbetas på regional nivå, men behov och tillgång på mottag-

ningsanordningar måste specificeras för varje enskild hamn. Planen ska revideras så snart fritidsbåtarnas behov av att lämna avfall till fritidsbåtshamnen ändras, dock med högst tre års mellanrum.

Avfallshanteringsplanen ska endast skickas in till oss på Transportstyrelsen på vår begäran.

Mall

www.transportstyrelsen.se/sv/Blanketter/Sjofart/Fritidsbatar/Avfallshanteringsplan-fritidsbatshamnar/

DEFINITION AV FRITIDSBÅTSHAMN

Fritidsbåtshamn är en plats eller geografiskt område som inrättats för att ge service till fritidsbåtar. (Små bryggor och enkla förtöjningsplatser är inte fritidsbåtshamn.)

Exempel på fritidsbåtshamnar är klubbhamnar, kommunala hamnar, gästhamn, marinor. Däremot är naturhamnar inte fritidsbåtshamnar. Antal båtplatser spelar ingen roll för definitionen.

Vad är båtägarna skyldiga att göra? ””

Utsläppsförbudet är just ett förbud mot att släppa ut avfall till vattnet och innehåller inga tekniska krav på båttoaletten. Vill man kunna använda sin båttoalett krävs det dock att den har tank och däckanslutning.

LÖSNINGAR FÖR BÅTAR MED TOALETT SOM SAKNAR TANK MED DÄCKSTÖMNING

- Konvertera båttoaletten med tank och däcksgenomföring.
- Sätt in en alternativ båttoalett, till exempel portabel toalett, torrtoa, förbränningstoa, frystoa, engångstoa eller reningssystem.
- Gör ingenting, utan gå i stället i land för att uträtta behoven.

Anmäl brister på mottagande

Om du som båtägare upplever att det finns brister i en fritidsbåtshamnns möjlighet att kunna ta emot toalettavfall, kan du rapportera det till Transportstyrelsen. På så sätt får vi som tillsynsmyndighet en rättvisande bild av hur mottagandet fungerar och möjlighet att utöva tillsyn där det behövs.

www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/Fritidsbatar/Batlivets-miljofragor/Toalettavfall-fran-fritidsbat/brister-i-avfallsmottagandet/

För båtar tillverkade efter den 18 januari 2017 finns det krav på att installerade båttoaletter har tank som enbart går att tömma till land, enligt det nya fritidsbåtsdirektivet.

För information om hur du konverterar din båttoalett, gå in på www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/Fritidsbatar/Batlivets-miljofragor/Toalettavfall-fran-fritidsbat/Tips-vid-installation-pa-bat/

Tänk på att använda gällande standard ISO 2000:8099.

” Vem betalar?

Inom miljöretten gäller den så kallade "Polluter pays principle": det är förorenaren som ska betala. Det sker genom att generella avgifter tas ut för båtägarna, eftersom det är deras avfall. För att finansiera anskaffandet av en mottagningsanordning kan hamnen till exempel höja de generella avgifterna, så som båtplatsavgift, medlemsavgift eller gästhamnsavgift. De ska vara desamma för båtägarna, oavsett om de har en båttoalett eller inte. Samtidigt finns den så kallade "No special fee principle", som innebär ett förbud mot att ta ut särskild avgift beroende på typ av avfall eller mängd. Det innebär att det inte är tillåtet för en hamn att ta ut en särskild avgift från en båtägare som vill lämna sitt toalettavfall, utan det ska ingå i hamnens generella avgifter. En hamn är dock inte tvungen att låta alla båtar nyttja en tömningsstation som man har bekostat utan statliga bidrag, utan kan välja att begränsa det till endast hemmahörande båtar, båtar som har betalat gästhamnsavgift eller liknande.

Hur har det gått hittills? ” ”

Under 2015 har det kommit in 202 anmälningar om brister i mottagandet av toalettavfall i fritidsbåtshamnar till Transportstyrelsen. Dessa anmälningar kommer att utgöra underlag för vår inledande tillsyn.

Bristerna består främst i att mottagningsanordning saknas eller att de mottagningsanordningar som finns inte fungerar som de ska.

Anmälningarna har delats in i följande kategorier:

- Mottagningsanordning saknas eller det är bristande kapacitet på mottagandet.
- Mottagningsanordning finns men otillåten avgift tas ut.
- Mottagningsanordning finns men det är problem med placering, tillgänglighet eller information.
- Mottagningsanordning finns men det förekommer tekniska fel eller handhavandeproblem.
- Felaktig information från Transportstyrelsen.
- Övriga brister, inga åtgärder krävs.

Hur går tillsynen av förbudet till?

Om en båtägare bryter mot utsläppsförbudet kan det bli böter, enligt lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Det är polis eller kustbevakning som kan utöva sådan kontroll.

Transportstyrelsen inriktar sin tillsyn på att se till så att fritidsbåtshamnarna har tillräckliga mottagningsmöjligheter för att ge båtägarna en reell möjlighet att följa förbudet. Tillsynen kommer att bestå främst av granskning av avfallshanteringsplanen och förelägganden om att åtgärda eventuella brister i avfallsmottagandet. Om en hamn inte åtgärdar påkomna brister kan det bli vitesföreläggande.

Transportstyrelsens föreskrifter på området tillsyn av fritidsbåtshamnar:

- TSFS 2015:45: Tillsyn avfallshanteringsplaner i fritidsbåtshamnar
- TSFS 2015:45: Löpande avgift med timtaxa 1 400 kronor för varje påbörjad 30-minutersperiod
- Transportstyrelsens tillsyn enligt SJÖFS 2001:13: Ändamålsenliga mottagningsanordningar ska finnas och avfallshanteringsplan ska upprättas

Transportstyrelsens tillsyn över mottagandet av avfall från fritidsbåtar påverkar inte den kommunala tillsynen, som kontrollerar att mottagandet och borttransporteringen av avfall sker på ett miljösäkert sätt.

Får kryssningsfartygen verkligen släppa ut toalettavfall? ” ”

Nej, utsläppsförbudet av toalettavfall på svenskt sjöterritorium omfattar alla fartyg, det vill säga även yrkesfartyg, kryssningsfartyg och passagerarfartyg.

Utöver det generella utsläppsförbudet inom svenskt sjöterritorium kommer det även att bli förbjudet att släppa ut toalettavfall inom de så kallade specialområdena, av vilka Östersjön är ett.

Inom ett sådant specialområde får passagerarfartyg endast släppa ut toalettavfall om de har en reningsanläggning som Transportstyrelsen godkänt. I dagsläget gäller detta från och med 2019 för nya fartyg och 2021 för befintliga. Redan idag är det dock många passagerarfartyg som väljer att lämna sitt toalettavfall till land på frivillig väg, till exempel finlandsfärjorna.

LÄS MER OM DE NYA REGLERNA

Om du vill veta hur reglerna är formulerade, hittar du dem i följande föreskrifter: kap. 1–4 Sjöfartsverkets föreskrifter (SJÖFS 2001:13), kap. 3 (2015:45) och Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2013:107).

www.transportstyrelsen.se
telefon 0771-503 503